

Stichting Pensioenfonds APF

1e kwartaal 2022

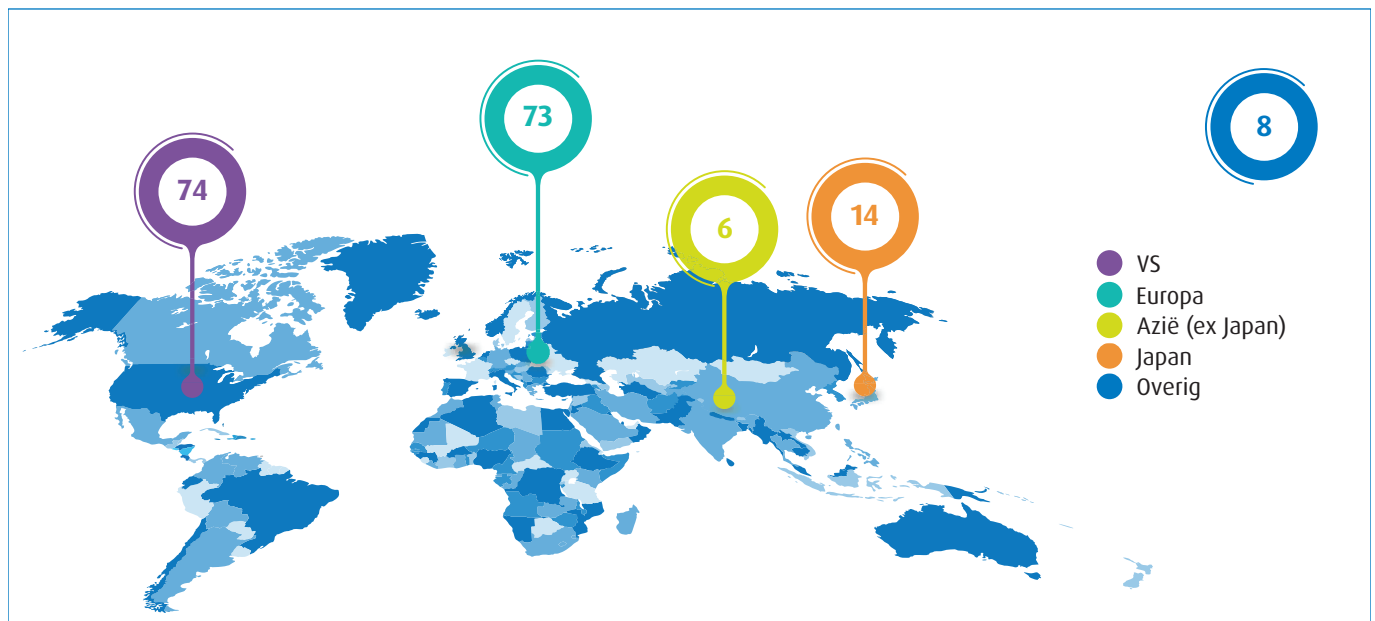

Het doel van de **reo**® (responsible engagement overlay)^{*} service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

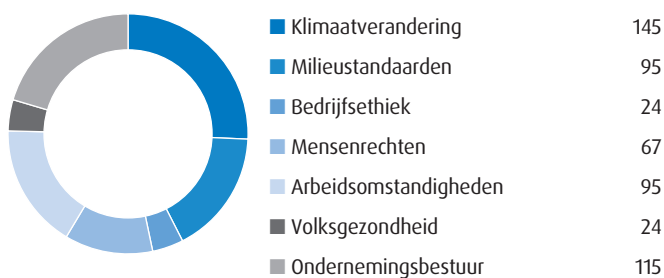
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Engagement	Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
271	175	47	24

Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp^{**}

Behaalde milestones naar onderwerp

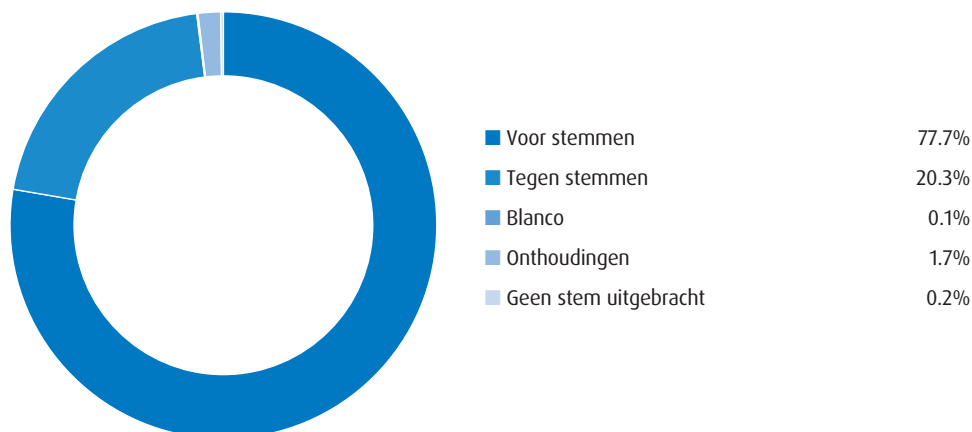
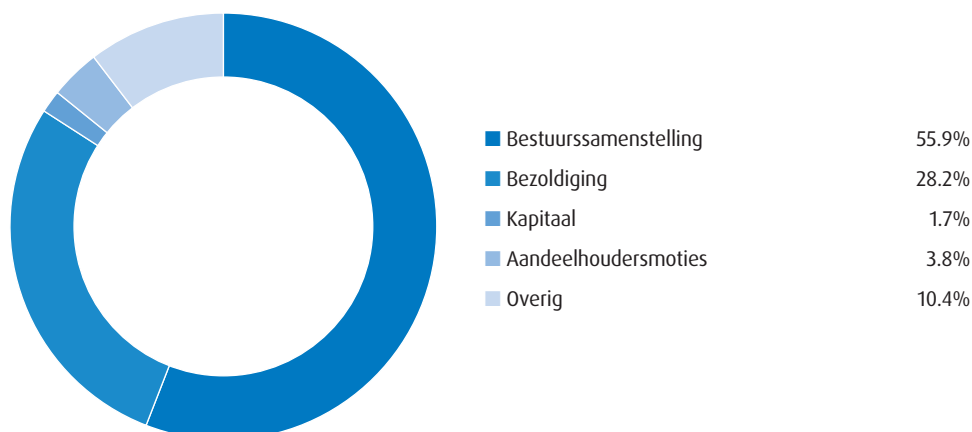

^{*} reo® wordt toegepast op €1020 miljard beheerd vermogen per 31 december 2021.

^{**} Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

Stemresultaten: ****

Aantal AVA's	252
Aantal stemmen	2442

Aantal stemmen**Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp**

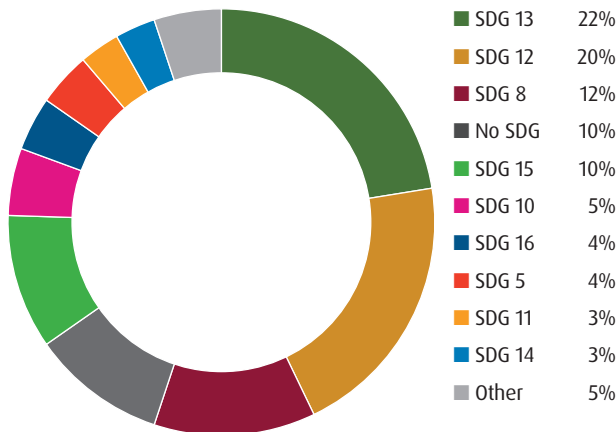
**** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

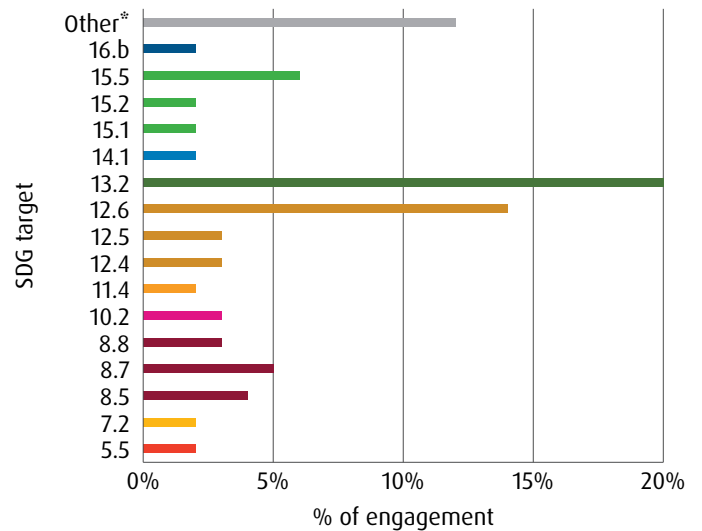
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

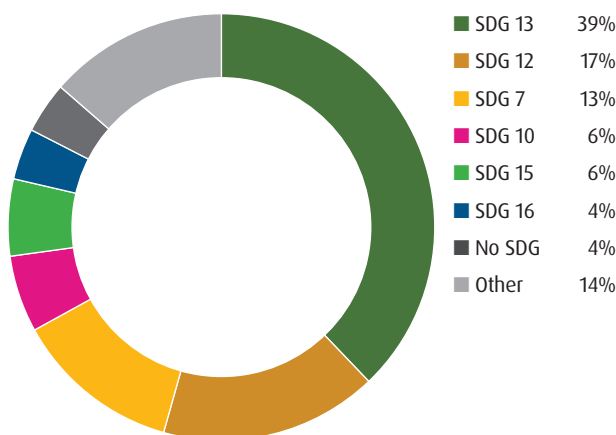
Engagement SDG niveau

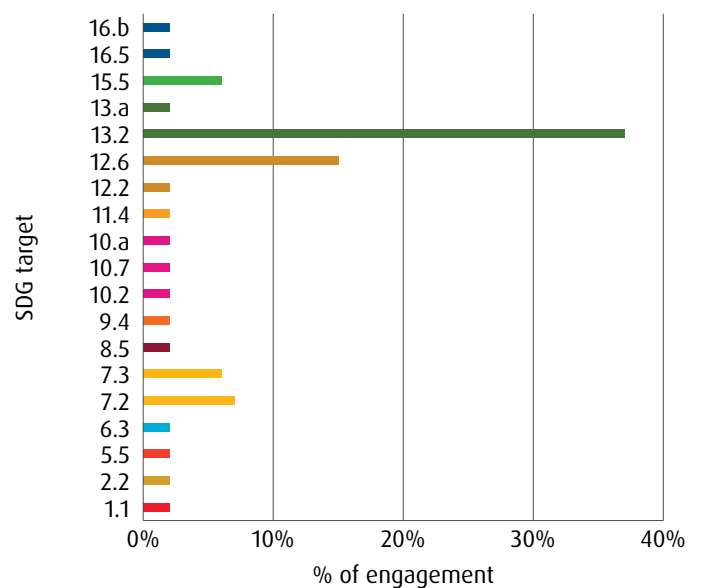
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: ASML Holding NV

Land: Nederland

Sector: IT

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Diversiteit en discriminatie

SDG: 5.5 8.5

Achtergrond

ASML is een belangrijke speler in de halfgeleiderketen. Het in Nederland gevestigde bedrijf maakt machines voor de vervaardiging van halfgeleiders. Zo'n apparaat bestaat uit meer dan 100.000 onderdelen en kost \$ 150 miljoen. De belangrijkste afnemers zijn TSMC, Samsung en Intel. ASML heeft vrijwel een monopolie in EUV-lithografie, waarmee details worden geëtst in siliciumschijven. Met die EUV-machines worden de meest complexe halfgeleiders voor processoren gemaakt. Halfgeleiderbedrijven verderop in de keten zijn daarmee extreem afhankelijk van ASML.

Actie

Bij ons engagement in het eerste kwartaal hebben we met de CFO gesproken over de ESG-strategie, de bezoldiging, diversiteit, chiptekorten en innovatie. ASML heeft de afstemming van de beloning van de bedrijfstop op specifieke materiële ESG-maatstaven verbeterd ten behoeve van de verantwoording op seniorniveau. Voor de aanpak van de chiptekorten zijn er vier bepalende factoren in kaart gebracht en specifieke streefdoelen geformuleerd voor de verhoging van de capaciteit, zonder arbeidsomstandigheden voor het personeel uit het oog te verliezen. De onderneming ziet in dat op diversiteit vorderingen nodig zijn. De nieuwe instroom van vrouwen is in 2021 teruggelopen en ASML onderzoekt wat daaraan ten grondslag ligt ten bate van toekomstige werving en behoud. Voor waterbeheer is in 2020 een TCFD-analyse uitgevoerd en in 2021 een scenarioanalyse toegevoegd. Over de fysieke risico's in Nederland en San Diego komt ASML in 2023 met nadere details.

Oordeel

ASML loopt duidelijk voorop op duurzaamheidsgebied en blijft zich ontwikkelen. Wel kan de diversiteit beter; het huidige streefdoel voor vrouwen in leidinggevende posities is zwak in vergelijking met de concurrentie. We hebben gevraagd om ambitieuze doelstellingen voor de raad van bestuur, waarin op dit moment in het geheel geen vrouwen zitting hebben, alsook in het gehele personeelsbestand om de aanvoer van talent op te bouwen. We hebben om ASML te helpen de leidende positie verder te versterken best practice-voorbeelden en adviezen gegeven over diversiteit van het personeel, ketentransparantie, waterbeheer en conflictmineralen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Rio Tinto Ltd

Land: Australië

Sector: Basismaterialen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Mensenrechten

Onderwerp: Rechten inheemse bevolkingsgroepen

SDG: 10.2

Achtergrond

Rio Tinto is een van de grootste mijnbouwbedrijven ter wereld en wint grondstoffen in zes continenten. Meerdere activa bevinden zich op grondgebied dat van oudsher van inheemse bevolkingsgroepen was. Veel mijnbouwlocaties bevinden zich dus in de buurt van cultureel belangrijke locaties. Dat is vooral een probleem in Australië, waar de zwakke bescherming van cultureel erfgoed en een slechte toepassing van mensenrechten en rechten van inheemse groepen bij Rio Tinto in 2020 heeft geleid tot de vernietiging van meerdere belangrijke plekken van de Aboriginals in Juukan Gorge.

Actie

We zijn hierover uitvoerig met Rio Tinto in gesprek, alsook over de gevolgen (de CEO en meerdere topmensen zijn vertrokken en de voorzitter is afgetreden). In 2020 is gesproken over de herstel- en opvolgingsplannen. Bij de jaarvergadering 2021 hebben we tegen het remuneratierapport gestemd omdat de malus- en terugvorderprocedures niet afdoende op de beloning van de voormalige CEO zijn toegepast. Ook stemden we tegen de voorzitter van de duurzaamheidscommissie. Deze is eindverantwoordelijk voor de tekortschietende governance en het risicobeheer. In ons recente engagement ligt de nadruk op de brede hervormingen die worden doorgevoerd in de manier waarop projecten worden georganiseerd, gemeenschappen worden meegenomen en de inheemse bevolking bij de besluitvorming wordt betrokken. We hebben het bedrijf daarnaast op de hoogte gesteld van onze verwachtingen ten aanzien van de rechten van inheemse bevolkingsgroepen in de grondstoffenwinning en gesproken over het plan om landspecifieke inheemse adviesgroepen in te stellen die het management van advies dienen.

Oordeel

De wijzigingen aan de top hebben versneld een totale hervorming van de cultuur van de onderneming in gang gezet, zoals blijkt uit de publicatie van een onafhankelijk verslag van de cultuur op de werkvloer. Uit het rapport blijken problemen met seksisme, pesten en racisme. Wel weten we van ons engagement met de Chief People Officer dat zowel de bedrijfstop als het personeel zich volledig inzetten voor de invoering van alle aanbevelingen en de publicatie van de uitkomsten. Er is al een begin gemaakt met de rechten van de inheemse bevolkingsgroepen; een bredere cultuuromslag kan daarbij alleen maar helpen. We blijven in gesprek over de transformatie.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Stellantis NV	Land: Nederland	Sector: Duurzame consumentengoederen
Prioriteitsbedrijf: ✓	ESG-risicoscore: 	Reactie op engagement: Goed
Thema: Klimaatverandering	Onderwerp: Klimaatverandering	
SDG: 13.2		

Achtergrond

Stellantis is een van de grootste autofabrikanten ter wereld en heeft ruim 300.000 werknemers in meer dan 130 landen. Het bedrijf is het resultaat van een fusie in 2021 van het Italiaans-Amerikaanse Fiat Chrysler Automobiles (FCA) en de Franse French PSA Group. FCA liep van oudsher achterop bij de sector voor wat betreft klimaatverandering en elektrische auto's, terwijl PSA juist tot de voorlopers behoorde. Stellantis was in 2021 relatief traag met de publicatie van info over de klimaatambitie, -strategie en het -beheer.

Actie

We hebben Stellantis het afgelopen jaar zes keer gesproken over klimaatverandering, o.a. met het hoofd Sustainability, de Strategy Lead en de CFO. Onze verzoeken waren dat Stellantis een ambitieus net zero streefdoel formuleert en inzet op een voortvarende strategie voor elektrische auto's. We gaven uitgebreide feedback over de specifieke maatstaven die volgens ons best practice in de sector zijn en aan de hand waarvan de klimaatprestaties kunnen worden beoordeeld. Inmiddels is de onderneming afgekomen met het strategisch plan voor de komende tien jaar, inclusief een net zero uitstootdoel voor 2038 in de hele keten, naast een verlaging van de uitstootintensiteit van 50% in 2030. Er is verder een omzetdoel voor 2030 geformuleerd van 100% elektrische personenauto's in Europa en 50% elektrische personenauto's en kleine vrachtwagens in de VS.

Oordeel

Veel details over de manier waarop Stellantis net zero wil bereiken, zijn er niet. Maar we schatten de ambitie hoog in. Vooral ten opzichte van de concurrentie in Europa is het streefdoel van 2038 ambitieus: Mercedes streeft naar 2039 en VW en BMW naar 2050. De recent vorderingen zijn bemoedigend, maar dit is nog maar een eerste stap. We verleggen onze focus dit jaar van klimaatdoelen naar strategie, klimaatlobbyen en duurzame inkoop. We verwachten dat Stellantis nadere gegevens publiceert over de strategie waarmee die streefdoelen moeten worden bereikt, onder andere over de geplande investeringen. Een aantal Europese autofabrikanten heeft dit jaar een verslag over klimaatlobbyen gepubliceerd en we willen dat ook van Stellantis. Tot slot gaan we met de onderneming in gesprek over duurzame inkoop en de circulaire economie.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Tesla Inc

Land: VS

Sector: Duurzame consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Mensenrechten, Arbeidsomstandigheden Onderwerp: Mensenrechten en arbeidsomstandigheden

SDG:

10.2

8.7

Achtergrond

Tesla produceert elektrische auto's en schone energie. Het Amerikaanse bedrijf is naar marktkapitalisatie de meest waardevolle autofabrikant van de wereld en verkoopt de meeste elektrische auto's met accu. Ondanks de sterke klimaatoplossing spelen bij Tesla diverse sociale problemen in verband met arbeidsomstandigheden en mensenrechten. Tesla kreeg de afgelopen maanden te maken met diverse rechtszaken waarin voormalige werknemers het bedrijf beschuldigden van wijd verbreide seksuele intimidatie en rassendiscriminatie bij fabrieken van Tesla, waaronder een procedure die aanhangig is gemaakt door het Department of Fair Employment and Housing (DFEH) van de staat Californië. Op het gebied van de mensenrechten worden leveranciers van Tesla genoemd in het kader van gedwongen en kinderarbeid, naast ook slechte arbeidsvoorwaarden in de kobaltmijnen van de Democratische Republiek Congo (DRC).

Actie

We hebben het eerste kwartaal over deze kwesties gesproken met een lid van Investor Relations en van het ESG-team, gevolgd door diverse e-mails waarin we onze verwachtingen hebben uiteengezet. Op het gebied van de arbeidsomstandigheden wees Tesla erop dat er vaak een aanzienlijke periode verstrijkt tussen een incident en een rechtszaak en dat deze zaken meer zeggen over de toestand drie of vier jaar geleden. We nemen dat deels aan, maar vinden het aantal en de ernst van de incidenten zorgwekkend. Bovendien zijn we maar beperkt gerustgesteld dat de interne systemen, processen en cultuur voldoende zijn verbeterd. Er is tevens gesproken over de mensenrechtanaanpak, naar aanleiding van de slechte score op de Corporate Human Rights Benchmark en de gesneuvelde aandeelhoudersmotie bij de AVA van het vierde kwartaal 2021. Tesla heeft het beleid sindsdien verbeterd en aanzienlijke investeringen gedaan in de verbetering van de traceerbaarheid en de uitvoering van due diligence in de kobaltketen.

Oordeel

Tesla heeft nog wel wat te doen, wil het bedrijf de zorg van beleggers over de arbeidsomstandigheden weg nemen. Zelf pleiten we voor een onafhankelijke beoordeling van de arbeidsomstandigheden, het klokkenluidermechanisme en de arbitrageprocedure. We hebben gevraagd om extra bevestiging dat de arbeidspraktijken worden verbeterd en we hebben specifiek om aanvullende maatstaven in het volgende Diversity, Equity & Inclusion-verslag gevraagd. Op het gebied van de mensenrechten vinden we de recente vorderingen in kobalt positief. We gaan erop aandringen dat de verantwoorde kobaltprocessen ook naar andere mineralen worden uitgebreid, zoals nikkel en aluminium.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG1	1.1	Technologische innovatie en wetenschappelijk onderzoek bevorderen
■ SDG2	2.2	Inclusieve en duurzame industrialisering bevorderen
■ SDG3	3.3	Schadelijke praktijken als FGM en kinderhuwelijken uitroeien
■ SDG3	3.5	Toegang tot financiering voor het MKB vergroten
■ SDG3	3.8	Wetenschappelijke samenwerking tegen de verzuring van de oceanen versterken
■ SDG5	5.1	Gebruik chemicaliën en afval gedurende de hele cyclus beheersen
■ SDG5	5.2	De implementatie van duurzaam beheer van bossen bevorderen
■ SDG5	5.5	Mondiale toegang tot onderzoek naar schone energie faciliteren
■ SDG6	6.1	Een einde maken aan aids, tb, malaria en door water overgedragen en andere overdraagbare ziekten
■ SDG6	6.3	Het aantal doden en ziekten door verontreiniging en besmetting reduceren
■ SDG6	6.4	De inzet van middelen tegen armoede versterken
■ SDG6	6.5	De genetische diversiteit van planten en dieren behouden
■ SDG7	7.2	Universele toegang tot veilige en betaalbare vervoerssystemen verschaffen
■ SDG7	7.3	Kader voor duurzame consumptie en productie invoeren
■ SDG8	8.2	Verzekeren gelijke kansen voor vrouwen, inclusief leiderschap op alle niveaus;
■ SDG8	8.5	Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
■ SDG8	8.7	Aanpassingsvermogen versterken van gevaren en natuurrampen die met het klimaat te maken hebben
■ SDG8	8.8	Natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheersen en efficiënt gebruiken
■ SDG9	9.4	De wereldwijde snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen
■ SDG10	10.2	Verhogen efficiëntie watergebruik om een antwoord te bieden op de waterschaarste
■ SDG10	10.3	Een einde maken aan alle vormen van ondervoeding, vooral bij kinderen en vrouwen
■ SDG10	10.5	Stelsels voor sociale bescherming voor iedereen invoeren
■ SDG10	10.7	Het aandeel jongeren dat niet werkt of onderwijs volgt reduceren
■ SDG10	10.a	Veerkrachtige en duurzame infrastructuur ontwikkelen
■ SDG11	11.4	Een hoger percentage groei realiseren voor de laagste 40% van de inkomens
■ SDG11	11.5	Regulering en bewaking financiële markten verbeteren
■ SDG11	11.6	Marktverstoringen als subsidie op fossiele brandstoffen verwijderen
■ SDG12	12.2	Volatiliteit van de voedselprijzen via de grondstoffenmarkten reduceren
■ SDG12	12.4	Te voorkomen kindersterfte uitroeien
■ SDG12	12.5	Het aantal doden en gewonden als gevolg van verkeersongelukken halveren
■ SDG12	12.6	Framework Convention on Tobacco Control van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanscherpen
■ SDG13	13.1	Het aanbod aan gekwalificeerde docenten belangrijk vergroten
■ SDG13	13.2	Wereldwijde toegang tot seksuele en voortplantingszorg zekerstellen
■ SDG13	13.a	Toegang realiseren tot voldoende en rechtvaardige sanitaire voorzieningen en hygiëne

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG14	14.1	Infrastructuur uitbreiden voor de levering van duurzame energiediensten
■ SDG14	14.2	Bbp-groei in ontwikkelingslanden ondersteunen
■ SDG14	14.4	Beleid formuleren en invoeren om duurzaam toerisme te bevorderen
■ SDG15	15.1	Efficiëntie van hulpbronnen en bestrijding van klimaatverandering
■ SDG15	15.2	De bouw van bestendige gebouwen met lokaal materiaal steunen
■ SDG15	15.5	De technologische capaciteiten van ontwikkelingslanden versterken
■ SDG15	15.a	De voordelen van het gebruik van zeegebieden vergroten voor de Pacific Small Island Developing States (PSIDS)
■ SDG16	16.5	Alle vormen van sterfte door geweld verminderen
■ SDG16	16.6	Een einde maken aan iedere vorm van misbruik, illegale handel en geweld tegen kinderen
■ SDG16	16.10	Deelname van de ontwikkelingslanden aan mondiale governance versterken
■ SDG16	16.a	Juridische identiteit voor iedereen verschaffen, inclusief aangifte geboorte
■ SDG16	16.b	Publieke toegang tot informatie zekerstellen en fundamentele vrijheden beschermen

©2022 BMO Global Asset Management. BMO Global Asset Management is de geregistreerde handelsnaam voor verschillende gelieerde entiteiten van BMO Global Asset Management (EMEA) die beleggingsbeheerdiensten, diensten voor institutionele klanten en effectenproducten aanbieden. Financieel promotiemateriaal wordt uitgegeven voor marketing- en informatiedoeleinden; in de EU door BMO Asset Management Netherlands B.V., waaraan vergunning is verleend door en dat onder toezicht staat van de Nederlandse Autoriteit Financiële Markten (AFM); en in Zwitserland door BMO Global Asset Management (Swiss) GmbH, die optreden als vertegenwoordigingskantoor van BMO Asset Management Limited. Deze entiteiten zijn alle volledige dochterondernemingen van Columbia Threadneedle Investments UK International Limited, waarvan de directe moederonderneming Ameriprise Inc. is, een in de Verenigde Staten opgerichte onderneming. Deze maakten vroeger deel uit van de BMO Financial Group en gebruiken momenteel onder licentie het merk 'BMO'. 158352 (02/22). Hiervoor is in de volgende landen goedkeuring verkregen: AT, DK, FR, DE, NL, PT, CH, UK.